

શ્રાવિકાણાં ચતુર્વિંશતિ નમસ્કાર

સં. વિજયશીલચન્દ્રસૂરિ

અપભ્રંશ ભાષામાં અને વસ્તુ છન્દમાં રચાણી એક સુન્દર રચના અહીં પ્રસ્તુત છે. આના કર્તા વિષે કશી જાણકારી પ્રાપ્ત નથી. આ રચનાની એક પ્રતિ ભાવનગરની જૈન આત્માનન્દ સભામાંની મુનિ ભક્તિવિજય-જ્ઞાનભળ્ડારમાં છે, તેની જેરોક્સના આધારે પ્રસ્તુત સમ્પાદન થયું છે. પ્રતિ બે પાનાંની છે, અને તેના પ્રાન્તે “ઈતિ શ્રીશ્રાવિકાણાં ચતુર્વિંશતિ નમસ્કાર” એમ લખેલું છે તે પછી સં. ૧૯૬૫ આમ લખેલું વંચાય છે, જે સમ્ભવતઃ ભક્તિવિજયજી મહારાજે લખેલું લાગે છે. આનો અર્થ એવો થાય કે કોઈ ભળ્ડારની પ્રાચીન પ્રતિમાં આ રચના હશે, અને ૧૯૬૫ માં ભક્તિવિજયજીએ તેની નકલ કરાવી લીધી હશે. આ અનુમાન એટલા માટે કરવું જોઈએ કે ભક્તિવિજયજીએ તેમના હસ્તક અનેક ગ્રન્થો કે આવી કૃતિઓની નકલો હસ્તપ્રતિરૂપે કરાવી હતી, તેમજ તે રીતે અનેક કૃતિઓનો ઉદ્ધાર કરી તેને જીવતી રાખવામાં પોતાની વિદ્વત્તાનો તથા સજ્જતાનો વિનિયોગ કર્યો હતો.

આથી, આ કૃતિનો રચનાસમય ૧૪મો કે ૧૫મો શતક હોય તો નવાઈ નહિ. છેલ્લી, ૨૫મી ગાથામાં ‘સંતિભદુ’ એવો શબ્દ છે, તે આના કર્તાના નામનો નિર્દેશ આપતો હોય, તેવો વહેમ પડે છે. પરન્તુ આ વિષે અધિકૃત તથ્ય શોધવું જરૂરી તો રહ્યું જ.

આ રચના ૨૪ તીર્થંકરોની પ્રભાતસમયે કરવામાં આવતી સ્તવનારૂપ રચના છે. પ્રત્યેક ગાથામાં આવતો ‘સુવિહાણુ’ શબ્દ એ ‘સુપ્રભાત’નો અર્થ ધરાવતો શબ્દ છે. સંસ્કૃતમાં એક ‘સુપ્રભાત’ સ્તોત્ર પ્રખ્યાત છે તેવું સ્મરણ છે. એ જ રીતે આ સ્તવનાને પણ ‘સુવિહાણુ’ તરીકે ઓળખી શકાય. આ રચનાને અન્તે ‘શ્રાવિકાણાં’ પદ છે તે ધ્યાનપાત્ર છે. ‘શ્રાવિકાણાં’નું લખતાં ‘શ્રાવિકાણાં’ લખ્યું છે તેનો અર્થ, કોઈ વિદ્વત્પુરુષે શ્રાવિકાઓ ગાઈને બોલી શકે-પ્રભાતે, તે હેતુથી આ રચના રચી હશે, એવો થઈ શકે.

કોઈના ધ્યાનમાં આની બીજી પ્રતિ હોય કે આવે, તેમજ આના કર્તા વિષે પણ જાણકારી હોય, તો જણાવવા વિજ્ઞાપિ છે.

श्राविकाणां चतुर्विंशतिनमस्कार

पढममुणिवर जणमणार्णद
 सुरनाहसंथुअचलण भरहजणय जय पढमसामिअ ।
 संसारवणगहणदव चत्तदोस अपवग्गसामिअ ॥
 लोआलोअपयासयर पयडिअधम्माधम्म ।
 सुविहाणं तुह रिसहजिण ! दुज्जयनिज्जिअकम्म ॥१॥
 जेण दाणव-सिद्ध-गंधव्व
 विज्जाहर-किन्नरहं मलिउ माण नरनाहविंदह ।
 हरि-रुद्द-चउराणणह सूर-चंद-गोविंद-इंदह ॥
 सो पसरंतउ देव ! पइं निज्जिअ-भडकंदप्प ।
 सुविहाणं तुह अजिअजिण ! जस एवडु माहप्प ॥२॥
 जेहिं पुज्जिय देव ! तुह पाय
 सुपसत्थलक्खणसहिअ नहमऊरकिरणोहरंजिय ।
 गुरुकम्मनित्रासय कणयकंति सुरराजपुज्जिय ॥
 ते नर भुंजइं सिवसुहइं पुण पावइं निव्वाणु ।
संभव ! भवनित्रासयर ! तुह निम्मल सुविहाण ॥३॥
 ताव दुत्तर देव ! संसारु
 ता दुग्गइग्गमणभउ ताव कोहमयमाणमत्तओ
 ताव समसुहरहिओ जा न देव ! तुह सरणि पत्तओ ॥
 तुह सरणागयवच्छलह उप्पज्जइ वरणाणु
अभिनंदण ! अभिनंदहर ! तुह निम्मल सुविहाणु ॥४॥
 कणयसुंदर-रयणसिरग्गु
 नंदणवणगहिरतरु मेरुसिहर जिणभवणि मंडिअ ।
 सुर-असुर-चारणमुणिहिं सिद्ध-जक्खसंघट्टपट्टिउ(पंडिअ?) ॥
 तहिं अहिसित्तउ देव तउं तियसिहिं भत्तिभरेण ।
 सुविहाणं तुह **सुमइजिण !** जयजयकाररवेण ॥५॥
 सरयसंभवपउमदलनयण
 वरपउमवियसियवयण पउमगग्गसमवनसामिअ ।
 नवपउमप्पहवरचलण पउमदलय पउमाससंठिअ ॥

पउमण्ह ! अपवग्गपहसासयसुहसंपत्त ।
 सुविहाणं तुह भवभयण भविआ करई परत्त ॥६॥
 देव ! वियलिय रयणिपब्भारु
 तारायणु अत्थमिउ ससहरेण गयणयलु वत्तउ ।
 नित्रासियतिमिरभरु पुव्वदिसिहि करसिन्नु पत्तउ ॥
 चउविहसंघ सच्चित्तमणु तुह भवणंगणि एइ ।
जिण सुपास ! सुविहाणुं तुह वंदण भत्ति करेइ ॥७॥
 केवि किंनर लेवि वरवीण
 आसारइ महुरगुणि केवि तालवर गीउं गा[य]इं ।
 वरनट्ट नच्चइं अवर वंस सुहसुहाइं वायइं ॥
 भामइ आरत्तिअ अवर मंगलतूरवेण ।
चंदण्ह ! सुविहाण तुह जंपइ अवर खणेण ॥८॥
 देव लेविणु पवर सिरखंडु
 मयनाहि-ससहरसहिओ(उ) सरस घुसिणरयरायरंजिओ(उ) ।
 सम लहहिं जिणवरह तणु विविहकुसुमपब्भारपुज्जिओ(उ) ॥
 वरकालागुरु सीसमिओ(उ) मीसिवि धूवु दहंति ।
पुष्पदंत ! सुविहाणु तुह ते भवभमणि न हुंति ॥९॥
 नयविढत्तउ दविणु विच्चेवि
 कारावइं जिणभवणु तुंगसिहरगयणयल पत्तउ ।
 पुण ठावइ बिंब तहिं पाडिहेर-लक्खणिहिं जुत्तउ ॥
 पुण तिकाल-वंदण करइं गुरुवयणइं निसुणंति ।
सीयल ! तेसु कयत्थ नर जे सुविहाणु भणंति ॥१०॥
 तिहिं घरंगणि रिद्धिवित्थारु
 सोहगु(गु) जसु कित्ति चलु ताहअण (तिहुअणि) नवि कोइ खंडइ ।
 जे लीण तुह वयणि भवसमुद्धतारणतरंडइ ।
 जीवदयावरवरसहिय संजुत्ता सुअनाणि ।
 सुविहाणुं सेयंस ! तुह जंपइ निसि-अवसाणि ॥११॥
 लेवि दप्पणु निनयवि अप्पाणु

संगार सुंदर कि(क)रिवि उड्डि कंत पच्चूसि गच्छहं ।
 जाएविणु भवभयहरणि जिणभवणि खिणु इक्क अच्छहं ॥
 दाण-सील-तव-भावणाहिं चउविह धम्मज्झाणु ।
 आइन्निवि भत्तिभरि जिण वसुपूज्जह सुविहाण ॥१२॥
 जाव जुव्वणु जाई न पारि
 जर जाव न विप्फुरइ जाम वाहि नहु बपणासइ(वपु णासइ ?)।
 वसि जाम परियणु सयलु जा न रूवु लायत्रु नासइ ॥
 जा न इंदिय चंचलइं तोलेविणु अप्पाणु ।
 जाइवि जिणमंदरि भणइ विमलजिणहु सुविहाणु ॥१३॥
 अरह सासय अरुह अरिहंत
 सिव संकर कुगइहर परमजोइ जोईस मुणिवर ।
 अपुणब्भव परमपयपत्त चत्तदुहदुरिअभरहर ॥
 अखय निरंजण परमसुह पयडियरूव अणंत ! ।
 सुविहाणं तुह परमगुरु दुज्जा(ज्ज)यकम्मकयंत ! ॥१४॥
 धम्म संचहु धम्मु अच्चेहु
 मणि धम्मसंचउ करउ धम्म होइ परलोअबंधवु ।
 जिणधम्मह बाहिरउं अवरु सव्वु इहलोअ-धंधउ ॥
 ईय जाणेविणु भवियजणु मा वंचह अप्पाणु ।
 जाइवि जिणमंदरि भणउ धम्मजिणह सुविहाणु ॥१५॥
 जेण छड्डिय रायवररिद्धि
 छ खंड-वसुमइ-रयण-नवनिहाण-हय-गय-सुदंसण ।
 नियजुवइ-पुरपट्टणइं गाम्म-नगर-बहुदेस-मंडल ॥
 पिक्खिवि चंचलु मणुयभवु गहिउ संजमभारु ।
 संतिनाह ! सुविहाण तुह तउं तिअलोअह सारु ॥१६॥
 सयण-बंधव-भइणि-भिच्चयण
 सुकलत्त-सुहि-सज्जणिहिं कणयकोसपियपुत्तपत्तिहिं ।
 नवि केणइ होइ धर मूढजीव ! परलोइ जंतहं ॥
 परिहरि माया-भोह जिय ! परिहरियट्टज्झाणु ।

धम्मज्झाण धरेवि मणि कुंथुजिण(णं) सुविहाणु ॥१७॥

नाहि मग्गउं देव हउं अज्जु

नवि रिद्धि देवहं तणी नाहि गंध-रस-फास मग्गउं ।

परिचत्तु बंधव-सयण इक्कचित्ति तुह वयणि लग्गउं ॥

ए तउं मग्गउं सुरमहिअ अर तित्थयर ! सुसार ।

सुविहाणं तुह तिमि करहि जिम न पडउं संसारि ॥१८॥

नाणदंसणचरण-पायारि

कविसीसइ सीलगुण धम्मनयरु तवगुणिहिं छज्जइ ।

संतोससखाइयसहिउ मोहसित्तु(त्तु) तइं देव ! भज्जइ ॥

जसु आरक्खिउ देव हउं रक्खेवा असमत्थु ।

सुविहाणं तुह मल्लिजिण ! तउं रक्खणह समत्थु ॥१९॥

पवणचालियधयवडाडोव-

समजुव्वण जउ जिणहु अथिरु सयलु धणधन्नसंचउ ।

संजोअ कइवयदियह पुणवि हुंति लोअह अणिच्चइ(उं?) ॥

पिक्खिवि चंचलु मणुअभवु नवि मग्गउ घरवासु ।

मुणिसुव्वय ! सुविहाणु तुह छिंदह भवदुहपास ॥२०॥

सुलह कंकण रयणमय-

हार वरजुवइ वरमंदिरइं सुलह रयण सुपसत्थवत्थइं ।

सुसुअंधरस-सवणसुह सुलह सयण अवइरइं पसत्थइं ॥

चउगय(इ)गमणि भमंतयह इत्तिय दुल्लहु देव ! ।

सुविहाणं नमित्तिथयर ! तुह पयपंकयई(ह) सेव ॥२१॥

तुहं जिणेसरु तुहुं महासत्तु

तुह जायवकुलतिलय तरुणभावि पइं मयणु जित्तउ ।

उगसेणनरवइतणी पइं छड्डिय वरुक्कन्न ।

सुविहाणं तुह नेमिजिण ! सिववहुसंगि पवन्न ॥२२॥

दुरिउ नासइ वाहि खय

नेइ उवसग्ग विग्घइं हरइ दुनिमित्त-दुस्सउण नासइ ।

इहलोअ-परलोअभउ कट्टुदुट्टगहगण विणासइ ॥
 वम्माएविहि-अंगरुह जिणवर विग्घविणास ।
 कमठमहासुरदप्पहर सुविहाणं तुह पास ! ॥२३॥
 चलणि चालिउ मेरुसिहरग्गु
 खिल्लंतइ संगमउ गयणमग्गि वड्डंत निज्जिउ ।
 नियठाणह गयउ सुरु मुंठिघायजज्जरिउ लज्जिउ ॥
 एहु परक्कम अतुलबल बालत्तणि तुह वीर !
 सुयसिद्धनराहिवह सुविहाणं तुह वीर ! ॥२४॥
 जे सुसावय-साहु वर-
 चित्त सुपसत्थ सुपसन्नमण निसिविरामि थिरु करिवि नियमणु ।
 चउवीसहं तित्थंकरहं सुप्पभाइं जे थुणइं अणुदिणु ॥
 ते संसारमहाजलहि उत्तरइ अप्पाणु ।
 पावइ दुक्खह खउ करवि संति भहु कल्लाणु ॥२५॥
 इति श्राविकाणां चतुर्विंशति नमस्कार ॥

